

PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN SHUMEN MUNICIPALITY (2018 - 2021)

Abstract: The competitive nature of the tourism industry through the effective usage of the available natural, anthropogenic and human resources in accordance with the principles of sustainable development of tourism is a key factor for economic growth. In this article, the authors evaluate the main priorities for tourism in the Shumen Municipality, evaluated in the Charter of the conference, about the problems of sustainable tourism, in 1995. The authors list and systemize the measures for sustainable growth in Shumen as a tourist destination.

Author information:

Milena Stoyanova
Assoc. Prof., PhD

Konstantin Preslavsky University of Shumen
✉ stoyanovamilena@shu.bg
🌐 Bulgaria

Ivaylo Vladev
Assoc. Prof., PhD

Konstantin Preslavsky University of Shumen
✉ ivladev@abv.bg
🌐 Bulgaria

Ivanka Stoyanova – Koseva

Manager of Municipal Enterprise
“Tourism, public Events and Activities“
✉ shumenopt@abv.bg
🌐 Bulgaria

Keywords:

Shumen Municipality, sustainability in tourism, vision, priorities and measures for development

ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът се утвърди като приоритетен отрасъл в икономиката на България и в Шуменския регион. Общият принос на Пътувания и туризъм за БВП на България е 11 388,7 млн. лв. (6 591,7 млн. щ.д.), което е над 12% от БВП през 2017 г.1

В икономическия профил на община Шумен туризмът е един от отраслите с изключителна важност. Тук е изградена 4,7% от настанителната база на Североизточния регион за планиране и 48,5% от тази в област Шумен, в която се реализират съответно 0,8 % от общия брой нощувки в региона и 68,6% в областта. Ежегодно приходите от нощувки са 2 000 560 лв., което формира 0,5 % от туристическите нощувки в региона и 70,9% в област Шумен. Въпреки че общината е позната и утвърдена туристическа дестинация, развитието трябва да продължи в синхрон със съвременните изисквания на туристите и предизвикателствата, пред които се изправя общината в икономическо отношение.

Посещаемостта на туристическите обект в дестинация Шумен е основно с цел културно-исторически туризъм. За периода 2014 – 2017 г. най-голям брой посетители постига НИАР

1 <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/bulgaria2018.pdf>
(30.06.2018)

„Мадара“ – 238 884 д., следван от НИАР „Плиска“ с 199 477 д. докато другите обекти в дестинацията: Комплекс „Създатели на българската държава“ (79 925 д.), ИАР „Шуменска крепост (58 505 д.) и Регионален исторически музей – Шумен (43 425 д.) посрещат общо 181 855 д. (Фиг. 1,2,3,4,5).

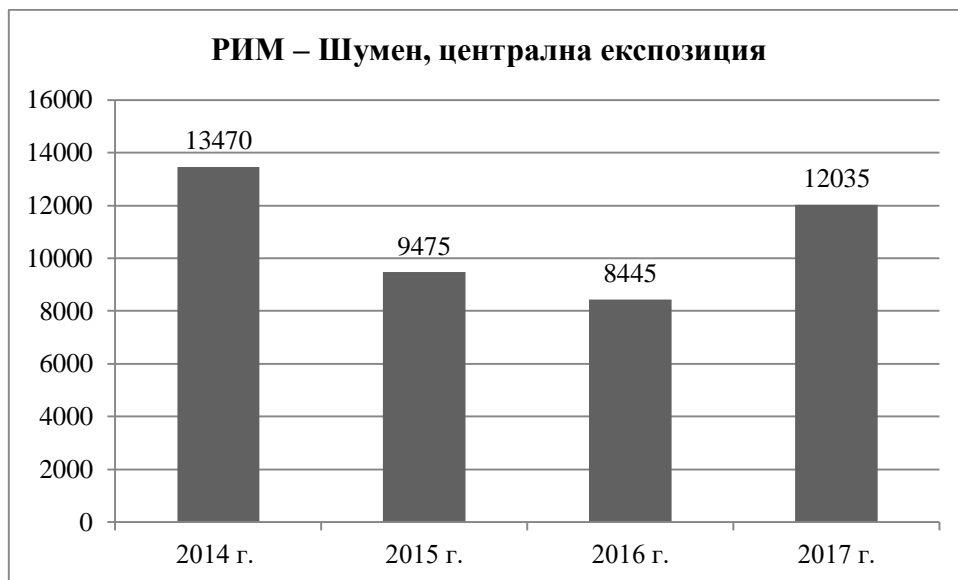
Фиг. 1. Брой посетители в НИАР „Мадара“ за периода 2014 – 2017 г. (по оперативни данни на РИМ – Шумен)

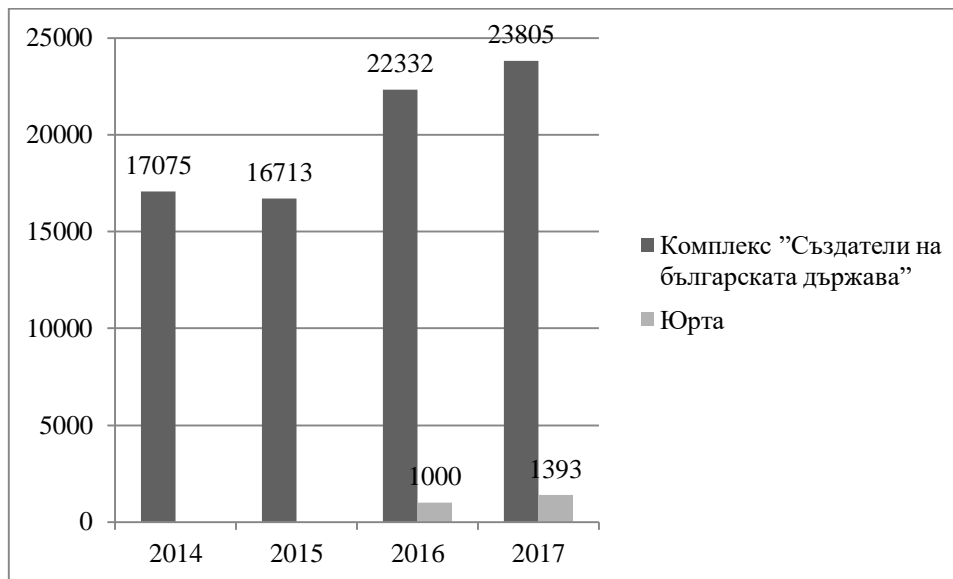
Фиг. 2. Брой посетители в ИАР „Плиска“ за периода 2014 – 2017 г. (по оперативни данни на РИМ – Шумен)

Фиг. 3. Брой посетители в ИАР „Шуменска крепост“ за периода 2014 – 2017 г. (по оперативни данни на РИМ – Шумен)

Фиг. 4. Брой посетители в РИМ – Шумен, централна експозиция за периода 2014 – 2017 г. (по оперативни данни на РИМ – Шумен)

Фиг. 5. Брой посетители в Комплекс „Създатели на българската държава“ и „Юрта“ за периода 2014 – 2017 г. (по оперативни данни на ОП „Туризм, публични прояви и атракции“)

Трябва да се има предвид, че информацията за броя на посетителите в Комплекс „Създатели на българската държава“ и НИАР „Мадара“ е на базата на платени входни такси, но гражданите на Шумен са освободени от такси, а и повечето посетители на НИР „Мадара“ не заплащат такса вход, поради неограничения достъп.

За целия период 2014 – 2017 г. само НИАР „Мадара“ и ИАР „Шуменска крепост“ показват постоянна тенденция към увеличаване броя на посетителите си. С най-голям ръст в абсолютен брой от началото до края на периода са НИАР „Плиска“ (с 25 503 д.) и НИАР „Мадара“ (с 16 236 д.), следвани от Комплекс „Създатели на българската държава“ (с 6 730 д.) и ИАР „Шуменска крепост“ (с 3 420 д.). Единствено РИМ – Шумен бележи спад с 1 435 д.

Посещението на туристическите обекти в община Шумен е обвързано доминиращо с НИАР „Мадара“ (37,8%) и НИАР „Плиска“ (31,9%), които през 2017 г. формират 69,7% от посещаемостта на всички обекти.

По години се отбелязва положителна тенденция на нарастване общата посещаемостта на анализирания туристически обекти от 123 507 д. (2014 г.) до 173 961 д. (2017 г.) или с 50 454 д.

ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ

Община Шумен притежава изключително многообразие от туристически ресурси, но има слабо организирано туристическо предлагане, концентрирано предимно в гр. Шумен и околностите му. Заема особено място в българската национална история и притежава богато културно и историческо наследство с уникални културни факти от национално значение. Притежава добър потенциал за създаване на продукти на алтернативен туризъм, базиран на природния парк, защитените местности и антропогенни туристически ресурси с висока познавателна стойност и атрактивност.

Действията на общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спомогнат за благоприятни тенденции в сферата на туризма и създаване на нови работни места. Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи като се използват два основни подхода:

- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси и потенциалните възможности и на наличната техническа, социална, здравна инфраструктура и материално-техническа база в туризма.

- Инвестиционен подход – държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации да играят съществена роля в предлагането, разработването и осъществяването на местни и чуждестранни инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма.

Необходимостта от разширяване и усъвършенстване на текущите дейности и проекти, на целевите групи, както и в навлизане в нови области на действие обуславя провеждането на агресивна стратегия за развитието на туризма в община Шумен и на основата на наличните туристически ресурси и досегашния опит в туризма, ще се преследва следната **визия**:

До 2021 г. община Шумен да започне превръщането си в разпознаваема, привлекателна, предпочитана, целогодишна и конкурентоспособна туристическа дестинация. Това ще бъде добра основа за развитие на малкия и средния бизнес в общината, повишаване на инвестиционната активност и трудовата заетост в туризма. Всичко това ще доведе до значително повишаване на дългосрочните икономически и социални ползи, за които устойчивото развитие на туризма може съществено да спомогне в дългосрочен план.

Общинската администрация и ОП „Туризм, публични прояви и атракции“ трябва да координират партньорството между публичния сектор, държавните и общински институции, частния сектор и неправителствените организации, с цел да се генерират работни места, да се създават широки възможности за развитие на предприемачеството, дългосрочни икономически и социални ползи, да се увеличават приходите от туризъм, а всички това да доведе до повишаване ефективността на икономиката в общината.

В тази връзка е необходимо конкретизиране и осъществяване на конкретни мерки, които да бъдат предпоставка за устойчивото развитие на туризма в общината, като се осигури баланс на интересите на всички участници в туристическото обслужване – община Шумен, фирмите и организациите ангажирани в туризма и местното население. Предложените мерки се основават на набор от най-често прилагани и доказали ефективността си инструменти и интервенции за подкрепа на местното туристическо развитие, като в същото време са съобразени с реалните възможности на община Шумен.

За реализирането на основната цел на Програмата за развитие на туризма в община Шумен са формулирани следните **приоритети**:

Приоритет 1. Подобряване на координацията на всички заинтересовани страни с цел ефективно използване на туристическия потенциал за създаване на устойчив туристически продукт.

Мерки за постигане на Приоритет 1:

- Координиране на работата на всички работещи в туристическия бранш, както и в отраслите пряко или косвено свързани с него;
- Пълна и прозрачна информация за всички дейности, които се реализират в сферата на туризма в община Шумен чрез текущо медийно отразяване;
- Провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината с участието на всички заинтересовани страни;
- Извършване на инвентаризация и оценка на туристическите ресурси, изследвания на влиянието, регионални проучвания на посетителите;
- Разработване на туристически маршрути с цел рекламиране на възможностите за организиране на тийм билдитг, които да бъдат популяризирани от всички туристически агенции, хотелиери, ресторантьори, музеи и ПП „Шуменско плато“;
- Комуникация, ефективно партньорство между културните институции, образователните институции, неправителствените организации и медиите;
- Съвместно разработване от всички заинтересовани страни на по-гъвкава система за ресурсно осигуряване на поддържането и обновяването на туристическите обекти.

Приоритет 2. Повишаване на професионалните умения и компетентности на кадрите в туристическия бранш

Мерки за постигане на Приоритет 2:

- Организиране на инфотурове за туроператорите за запознаване с възможностите за туризъм, които се предлагат в общината;
- Провеждане на ежегодни международни научни конференции под патронажа на община Шумен и ШУ „Епископ К. Преславски“ на тема „Устойчиво развитие на туризма“;

- Обучение в добри практики на кадрите в туризма по поддържане, опазване, възстановяване и трайно експониране на богатото културно-историческо и природно наследство на общината;
- Обучение на специалисти в експонирането и анимирането на културни и природни ценности;
- Съвместни действия между ОП „Туризм, публични прояви и атракции“, ШУ „Епископ К. Преславси“ за осигуряване на стажанти в ТИЦ.

Приоритет 3. Интегрирано развитие на територията на община Шумен като туристическа дестинация чрез подобряване на свързаната с туризма инфраструктура

Мерки за постигане на Приоритет 3:

- Превръщане на читалищата в общината като част от нематериалното културно наследство към ЮНЕСКО в действащи центрове на културно и гражданско развитие, предлагащи туристически продукт;
- Подобряване на туристическата среда в туристическите обекти, резерватите и населените места;
- Създаване на специализирана устройствена схема за развитие на туризма в община Шумен, необходима за осигуряване на инвестиционни полета и за координирани действия по сектори „инфраструктура“ и „селско стопанство“;
- Подобряване на туристическата инфраструктура с цел социализация и достъпност на туристическите обекти и на хора в неравностойно положение;
- Информирание на населението за възможните инициативи и достъпните финансови източници за изграждане на туристическата инфраструктура и предлагане на туристически услуги.

Приоритет 4: Подобряване на разпознаваемостта на община Шумен като туристическа дестинация

Мерки за постигане на Приоритет 4:

- Текущо активно и атрактивно промотиране на всяко предстоящо събитие в общината с цел привличане на туристи и посетители от страната и чужбина;
- Непрекъснато актуализиране и обогатяване на информацията в туристическия сайт: <http://www.tourism-shumen.com>;
- Създаване на общ календар на събитията в община Шумен от всички области: туристически, културни, образователни, научни, спортни, здравни и др. и популяризирането им в ТИЦ – Шумен и чрез сайта на ОП „Туризм, публични прояви и атракции“ в цялата страна;
- Повишаване рекламата на туристическия продукт на общината, на предстоящи атрактивни събития в нея чрез участия в национални и международни туристически борси и изложения;
- Внедряване на съвременни иновативни информационни фирми на разпространение на туристически продукти и услуги, и реклама в социалните мрежи;
- Създаване на инструменти за разпознаваемост на дестинация Шумен: лого, слоган, аудио- и видеоклипове, филми.

Приоритет 5. Увеличаване броя на туристите и удължаване на времето им за престой в община Шумен

Мерки за постигане на Приоритет 5:

- Провеждане на социологически проучвания, оценки и анализи за удовлетвореността на туристите от пребиваването им в дестинация Шумен;
- Разработване на програма за предлагане на специализирани туристически услуги и информация в туристическите предприятия на територията на община Шумен чрез партньорство със спортни клубове (парапланеризъм, делтапланеризъм, скално катерене, конна езда, туристическо ориентиране, спелеология и др.) и организации („Рок Общество“, на скаутите и др.);

- Разработване на туристически програми (седмична и десетдневна) „Ваканция в десетия град на България“, като всеки туристически обект в общината да се включи с еднодневна анимационна програма за деца от различни възрастови групи;
- Разработване на програма за пропагандиране и популяризиране на туристическите продукти на дестинация Шумен на бартерен принцип с побратимените на Шумен градове от Унгария, Полша, Русия, Германия, Франция, Белгия, Турция, Китай;
- Увеличаване на относителния дял на туристическата база с целогодишна експлоатация и стимулиране на туристическото предлагане на услуги и продукти през неактивния сезон;

Приоритет 6. Съвместно създаване на общ туристически продукт с други общини
 Мерки за постигане на Приоритет 6:

- Разработване на общи туристически продукти със съседни общини от региона;
- Рекламирање и взаимодействие с туроператори, които предлагат зелени училища, както и директни контакти с училищата в страната;
- Разработване на комплексни туристически маршрути, включващи обекти от Световното културно и природно наследство;
- Инициране на мащабно партньорство между общините в област Шумен (Велики Преслав, Каспичан и Нови Пазар) и общините в областите Разград (Разград и Исперих), Русе (Русе, Иваново), Силистра, Търговище, Варна (Варна, Провадия, Дългопол), Добрич;
- Проучване и подготвяне на съвместни проекти за кандидатстване по програми, финансиращи съхраняването и социализирането на природното и културно наследство.

Програмата следва да бъде изпълнявана с активното участие на водещи организации в сферата на туризма, бизнеса и НПО. Основна роля при изпълнението ѝ ще играе Консултативният съвет по туризъм към община Шумен и ОП „Туризъм, публични прояви и атракции“. Тя е динамичен и отворен документ и може периодично да бъде допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение. Реализацията на посочените приоритети се базира на основните принципи за устойчиво развитие на туризма, систематизирани в Хартата от конференция по проблемите на устойчивия туризъм през 1995 г., които отговарят на въпросите за мерките и за действията, които трябва да се предприемат:

- Управление на туризма, което да гарантира опазването на ресурсите, от които зависи неговото развитие;
- Създаване на специализирани защитени територии за опазване на природните и антропогенните ресурси;
- Увеличаване приноса на туризма за общото устойчиво развитие на средата, в която се развива;
- Контрол върху националното културно наследство, традиции и бит на местното население, за да се избягват отрицателните въздействия;
- Разработване на стратегии и проекти за развитие на туризма, в които водещи критерии да са качеството по опазване на ресурсите и степента на задоволяване на потребностите на местното население;
- Предприемане на действия за съвместни действия и подпомагане на всички участници в процеса на локално, национално и международно равнище;
- Стимулиране и партниране от страна на правителството и неправителствените организации, туристическите организации и фирми при създаването на изследователски групи, при разпространението на информация и трансфер на знания и технологии, подпомагащи развитието на устойчив туризъм.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение трябва да се каже, че тези принципи и мерки имат за цел да насочат мотивацията на всички участници в туризма, да разкрият възможности за развитие на алтернативни форми на туризъм в конкретната дестинация. Това може да бъде постигнато само чрез проследяване на досегашното развитие на туризма на дадената територия и чрез извеждане

на цели и подходящи действия за осигуряване принципните изисквания за устойчивост на туризма.

References:

1. **Stoyanova, M., I. Vladev, I. Stoyanova, 2018:** Otsenka na obtshina Sumen kato turisticheska destinatsiya. Mezhdunarodna nauchna konferentsiya: "Chernomorski region – destinatsiya za ustoychivi turisticheski produkti". Chernomorski turisticheski forum – 2018, "Slavena", Varna, pp. 121 – 126, ISBN 978-619-190-122-7.
2. NSI, 2018: Regionalna statistika kum 2017, Oblast Shumen <http://www.nsi.bg> (9.07.2018)
3. **Zakon za turizma I Prietite promeni v Zakona, vlezli v sila ot 04.05.2018** http://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/documents/2018-06/zakon_za_turizma.pdf (9.07.2018)
4. Natshionalna strategiya za regionalno razvitie 2012-2022 <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=772> (9.07.2018)
5. Natshionalna programa za razvitie "Bulgaria 2020" <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=765> (9.07.2018)
6. Natshionalna strategiya za ustoychivo razvitie na turizma v **Bulgariya 2014-2030, aktualizirana na 02.02.2018 s reshenie № 65 na MS:** http://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/documents/2018-01/nsurtb_2014-2030.pdf (9.07.2018)
7. Strategicheski plan za razvitiето na kulturniya turizum v Bulgaria <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=573> (9.07.2018)
8. Regionalen plan za razvitie na Severoiztochniya rayon za perioda 2014–2020 <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=866> (9.07.2018)
9. Strategiya za razvitie na turizma v oblast Shumen do 2020 <http://oblastshumen.government.bg/new/wp-content/uploads/2017/11/Strategiya-za-razvitie-na-turizma-2020.pdf> (9.07.2018)
10. Obshtinski plan za razvitie na Shumen do 2020 <http://old.shumen.bg/doc/1404283.pdf> (9.07.2018)
11. Programa za razvitie na turizma v obshtina Shumen 2018 – 2021 <http://www.shumen.bg/council/180927602.pdf> (23.09.2018)
12. <http://www.shumen.bg/за-общината/> (5.07.2018)
13. <http://www.tourism-shumen.com/index.php?page=27> (5.07.2018)
14. <http://www.tourism-shumen.com/index.php?page=157> (5.07.2018)
15. <https://museum-shumen.eu/история/> (5.07.2018)
16. <http://www.tourism-shumen.com/index.php?page=173> (5.07.2018)
17. <http://parks.bg/parks/shumensko-plato/tourism/> (27.06.2018)
18. <http://www.shumen.bg/7545-2/> (9.07.2018)
19. www.tourism.government.bg/informatsionenbyuletin br. 12/16.11.2015